

Projekt

z dnia 23 listopada 2020 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W SOSNOWCU**

z dnia 23 listopada 2020 r.

w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 oraz art. 40 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713), w związku z art. 6 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218)

**Rada Miejska w Sosnowcu
uchwała, co następuje**

- § 1. Przyjmuje się Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sosnowca.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2021 roku.

Załącznik
do Uchwały Nr

Rady Miejskiej w Sosnowcu
z dnia 2020 roku

**MIEJSKI PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
NA LATA 2021-2026**

Sosnowiec, 2020

Spis treści

Spis treści.....	2
Wstęp	3
<i>Cechy charakteryzujące przemoc:</i>	3
<i>Kategorie przemocy:</i>	4
<i>Rodzaje przemocy w rodzinie:</i>	5
<i>Procedura „Niebieska Karta”</i>	12
1. Podstawy prawne Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2026	14
2. Realizatorzy lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	16
3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie	17
<i>3.1 Dane demograficzne</i>	17
<i>3.2 Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie miasta w latach 2015-2019</i>	19
<i>3.3 Działania podjęte w latach 2015-2019 przez Miasto w ramach realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020.</i>	26
4. Oferta wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie i osób podejrzanych o jej stosowanie.	29
<i>4.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej</i>	29
<i>4.2 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS)</i>	32
<i>4.3 Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ..</i>	33
<i>4.4 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	35
<i>4.5 Komenda Miejska Policji w Sosnowcu</i>	35
5. Cele, kierunki i adresaci Programu	36
<i>Adresaci Programu</i>	38
6. Przewidywane efekty Programu	38
7. Finansowanie Programu	39
8. Sprawozdawczość i sposób monitorowania realizacji Programu	39

Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku w art. 18 stanowi, że rodzina znajduje się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast art. 71 ust. 1 nakłada na Państwo obowiązek uwzględnienia dobra rodziny w swojej polityce społecznej i gospodarczej. Wyszczególnia także, że rodziny w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, rodziny wielodzietne i niepełne mają prawo do otrzymania szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Zgodnie z art. 72 ust. 1 Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy obywatel ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją¹. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności². Zatem zadaniem Państwa jest ochrona rodzin przed zagrożeniami, w tym przed przemocą ze strony osób najbliższych. Podstawowym dokumentem regulującym kwestie przemocy w rodzinie w ujęciu prawnym jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 ust. 2 definiuje przemoc jako:

jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechani naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą³.

Cechy charakteryzujące przemoc:

- Intencjonalność - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy;
- Nierównomierność sił – w relacji jedna ze stron ma wyraźną przewagę;

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218).

³ Ibidem.

- Naruszenie prawa i praw osobistych – osoba podejrzana o stosowanie przemocy narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy, np. poprzez naruszenie prawa do nietykalności cielesnej;
- Powoduje ból i cierpienie – osoba podejrzana o stosowanie przemocy naraża zdrowie i życie osoby, która doznaje przemocy. Poprzez doświadczenie uszczerbku na zdrowiu fizycznym i psychicznym sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejsze zdolności do samoobrony⁴.

Kategorie przemocy:

Wyróżnia się następujące kategorie przemocy:

- Przemoc gorąca

To gwałtowny wybuch tłumionych emocji, złości, frustracji itp., który powoduje agresywne zachowania. Często przyczyny kumulowania trudnych emocji osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc tkwią gdzie indziej, np. stres lub konflikty w pracy, problemy finansowe itp. Osoba podejrzana o stosowanie przemocy nie może sobie poradzić ze swoimi problemami i odreagowuje je na członkach swojej rodziny. Podstawą przemocy gorącej jest wybuch skumulowanej złości, którą osoba stosująca przemoc rozładowuje w aktach bezpośredniej agresji fizycznej lub psychicznej. Osoba która stosuje przemoc jest przekonana o swojej bezkarności i bezbronności osoby, która doznaje przemocy. Czasami po ataku furii osoba, która dokonuje aktów przemocy ma poczucie winy i podejmuje próby naprawienia wyrządzonych szkód⁵.

- Przemoc chłodna

W porównaniu do przemocy gorącej ten rodzaj przemocy nie przejawia się występowaniem tak gwałtownych emocji i agresywnych zachowań osoby stosującej przemoc, który sprawia wrażenie spokojniejszego lub bardziej kontroluje swoje emocje i zachowania. Przemoc chłodna przyjmuje często postać autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny lub rygorystycznego wychowywania podopiecznych. Osoba stosująca przemoc znajduje usprawiedliwienie swoich czynów, a przemoc wykorzystuje do realizacji swoich celów. Niezwykle istotnym źródłem

⁴ www.niebieskalinia.pl

⁵ J. Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2009, s. 14.

przemocy jest głęboko ukrywane i dotkliwe poczucie niemocy fizycznej lub psychicznej, które osoba stosująca przemoc stara się zatuszować. Często przemoc chłodna związana jest z działaniami osób, które stosują przemoc będących pod wpływem alkoholu, gdyż alkohol osłabia racjonalną kontrolę i nasila gotowość do reagowania złością i agresją⁶.

Rodzaje przemocy w rodzinie:

- Fizyczna – naruszanie nietykalności fizycznej

Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym ryzyko jego uszkodzenia, np. popychanie, szarpanie, ciągnięcie za uszy lub włosy, szturchanie, klapsy, kopanie, bicie ręką lub pięścią, uderzenie w twarz, czyli tzw. „policzek”, duszenie, krępowanie ruchów, itp.

- Psychiczna – naruszanie godności osobistej

Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby, np. obrażanie, wyzywanie, osądzanie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, ujawnianie sekretów, czytanie cudzej korespondencji, szydzenie z poglądów, przekonań religijnych innych osób, itp.

Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia, gdyż nie pozostawia widocznych śladów, tak jak, np. podbite oko, siniaki, zadrapania na ciele, które widoczne są podczas stosowania przemocy fizycznej.

- Seksualna – naruszanie intymności

Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu, kiedy np. osoba doznająca przemocy boi się odmówić aktywności seksualnej.

⁶ Ibidem.

- Ekonomiczna – naruszanie własności

Przemoc ekonomiczna polega na celowym niszczeniu czyjejś własności, pozbawianiem osoby, która doznaje przemocy środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokojone niezbędne potrzeby życiowe, np. niszczenie rzeczy, używanie rzeczy osobistych bez pozwolenia, kradzież, zabieranie pieniędzy, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek itp.

- Zaniedbanie – naruszanie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich

Zaniedbanie jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza takie zachowania jak: pozbawienie środków na utrzymanie, pozbawienie jedzenia, ubrań, brak pomocy podczas choroby, uniemożliwienie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb, np. kuchni, łazienki⁷.

W poniższej tabeli przedstawiono formy przemocy wraz z najczęstszymi jej skutkami dla osób, które doświadczają przemocy w rodzinie.

Rodzaje przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
Przemoc fizyczna	Szarpanie, kopanie, obezwładnianie, duszenie, przetrzymywanie, policzkowanie, bicie otwartą ręką, bicie pięścią, bicie różnymi przedmiotami, podtapianie, okaleczanie różnymi przedmiotami, polewanie substancjami żrącymi, przypalanie, itp.	Bezpośrednie uszkodzenia ciała – siniaki, złamania, stłuczenia, zadrapania, rany, poparzenia Urazy psychiczne – zespół stresu pourazowego, poczucie zagrożenia, strachu, napady paniki, bezsenność, lęk, zaburzenia psychosomatyczne, samookaleczanie, itp.
Przemoc psychiczna	Wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań religijnych, narzucanie swojego zdania, krytyka, wmawianie choroby	Zniszczenie poczucia własnej wartości i godności, upodlenie, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawienia oporu, wyrobienie

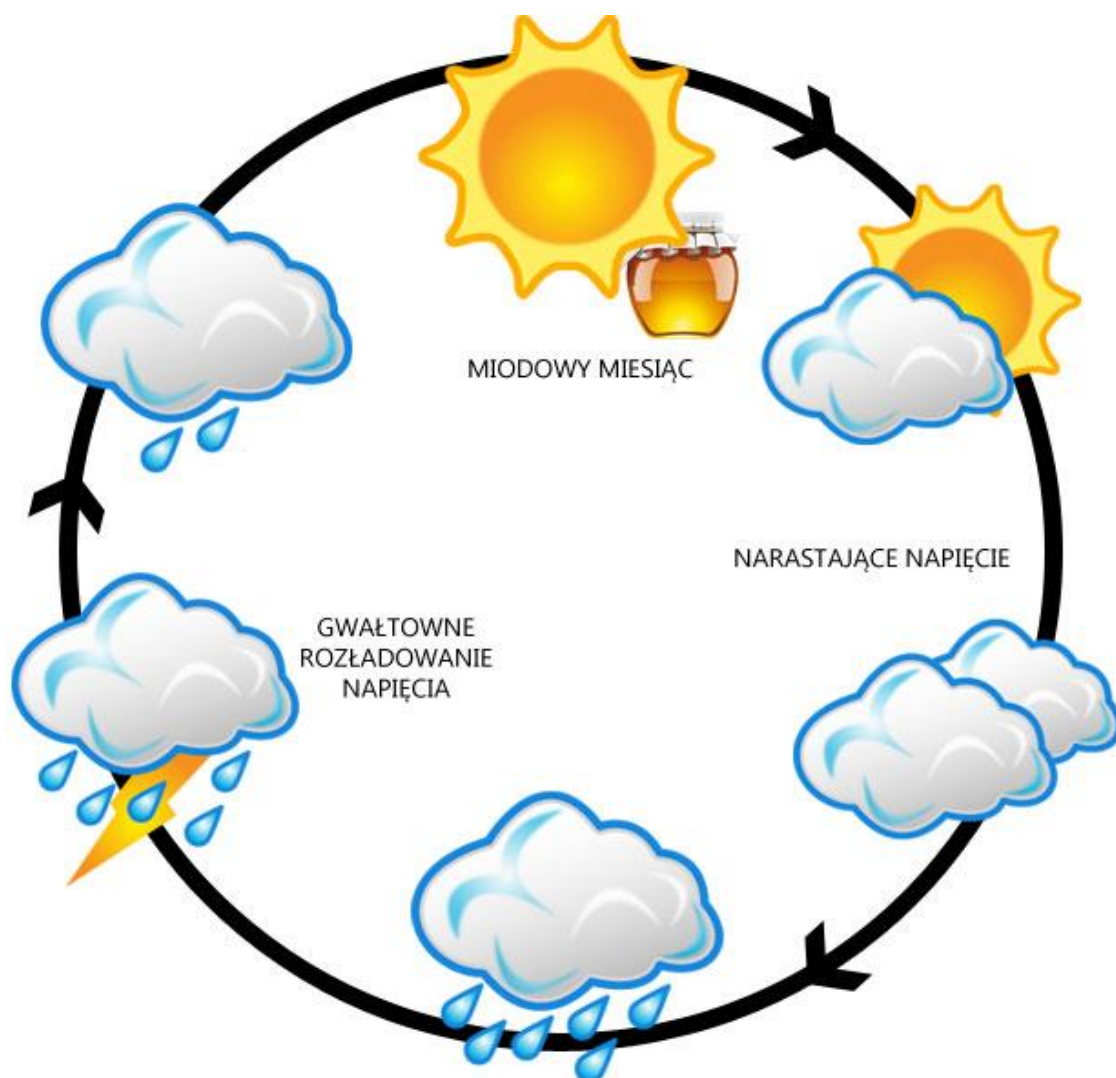
⁷ www.niebieskalinia.pl

	psychicznej, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, kontrolowanie, wymuszanie posłuszeństwa, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb, ograniczanie ilości snu, itp.	przekonania o daremności jego stawienia, całkowite uzależnienie od prześladowcy, zaburzenia snu, zaburzenia odżywiania, ciągły strach, stres, itp.
Przemoc seksualna	Gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, sadyzm, zmuszanie do aktu seksualnego z innymi osobami, wyśmiewanie wyglądu, krytyka zachowań seksualnych, itp.	Obrażenia fizyczna, ból, cierpienie, obniżona samoocena, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się, strach, uogólniona niechęć do przedstawicieli płci sprawy przemocy, lęk przed zaufaniem innej osobie i wejściem w nową relację, itp.
Przemoc ekonomiczna	Okradanie, zabieranie pieniędzy, nielożenie na utrzymanie, niechęć do podjęcia pracy zarobkowej, zakaz podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokojenie podstawowych potrzeb, zaciąganie długów, itp.	Całkowita zależność finansowa od partnera, bieda, zniszczenie poczucia własnej wartości, znalezienie się bez środków do życia, obciążenie długami, itp.

Wyżej wymieniony formy niewłaściwego traktowania drugiej osoby w zasadzie nie występują osobno. Przemocy fizycznej najczęściej towarzyszy przemoc psychiczna, w parze z przemocą ekonomiczną idzie przemoc psychiczna, itd.

Oprócz klasyfikacji przedstawionej w powyższej tabeli zdiagnozowano także zjawisko tzw. przemocy rozmytej. Są to celowe działania osób podejrzanych o stosowanie przemocy, w których społeczeństwo nie dostrzega intencjonalności. Jako przykłady takich zachowań należy wymienić, np. „przypadkowe” uszkodzenia ciała, przemoc psychiczną, która występuje w tzw. „normalnych” rodzinach, działania popełniane pod pretekstem dobrych intencji, np. patologiczna nadopiekuńczość, nadmierna kontrola dziecka, a także izolacja społeczna dziecka od rówieśników⁸.

Przemoc w rodzinie zwykle nie jest jednostajna, powtarza się według określonego schematu. Poniższa ilustracja przedstawia cykl przemocy.

Schemat 1 Cykl przemocy

Źródło: <http://www.fundacjaart.pl/fazy-przemocy/>

⁸ A. Widera-Wysoczyńska, *Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie*, Warszawa 2010, s. 35-36.

1. Faza narastającego napięcia

Pierwszą fazę cyklu przemocy charakteryzuje pojawienie się coraz więcej sytuacji konfliktowych, a także wyczuwalny jest wzrost napięcia. Podejrzany o stosowanie przemocy staje się rozdrażniony, każdy drobiazg wywołuje u niego złość, irytację, a także często prowokuje kłótnie. Swoje emocje wyładowuje poprzez krytykę i poniżanie. Każdy szczegół staje się dobrym pretekstem do wszczęcia kłótni. Podejrzany o stosowanie przemocy sprawia wrażenie osoby, która nie panuje w tym momencie nad swoimi emocjami, podczas pierwszej fazy może spożywać więcej alkoholu lub innych substancji odurzających. Osoba, którą dotyka problem przemocy najczęściej stara się opanować sytuację, przeprosza za swoje zachowanie, a także wywiązać się starannie ze swoich obowiązków. Zastanawia się co jeszcze może zrobić, aby załagodzić sytuację i nie doszło do wybuchu agresji, a także szuka powodów powstania napiętej sytuacji.

Zdarza się, że osoba dotknięta przemocą doświadcza dolegliwości psychosomatycznych, np. ból żołądka, stres, brak apetytu, ból w klatce piersiowej, bezsenność. Niektóre osoby stają się apatyczne, a niektóre nerwowe i niespokojne. Czasami osoby, które doznają przemocy same wywołują kłótnie, gdyż nie są w stanie wytrzymać narastającego napięcia i chcą mieć ten etap „za sobą”.

2. Faza gwałtownego rozładowania napięcia

W tej fazie następuje upust nagromadzonych wcześniej emocji. Zachowania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy są bardzo gwałtowne i nieprzewidywalne, dochodzi do aktów gwałtownej przemocy (bicie pięściami, przedmiotami, kopanie, itp.). Zauważalny jest wzrost agresji słownej. Niezależnie od działań osoby, która doświadcza przemocy (próba uspokojenia, przeproszenie, a także bierność i poddanie się) nie łagodzi narastającego gniewu. Faza ta jest najkrótsza, gdyż wyładowanie nagromadzonych emocji poprzez agresję w stosunku do osoby, wobec której stosuje przemoc nie trwa długo. Osoba doznająca przemocy po ataku często odczuwa wstyd, bezradność, a także złość. Skutki doznanej przemocy są widoczne w postaci obrażeń fizycznych, ale także w postaci psychicznych.

3. Faza miesiąca miodowego

Po fazie gwałtownego rozładowania napięcia, podczas której osoba podejrzana o stosowanie przemocy uwolniła nagromadzone emocje, następuje faza, w której osoba ta

zrozumiała, że przekroczyła pewne granice i próbuje naprawić wszelkie wyrządzone krzywdy poprzez zmiany w zupełnie innego człowieka. Szczerze żałuje i obiecuje, że nigdy już nie skrzywdzi członka rodziny, stara się znaleźć wytłumaczenie dla swojego zachowania. Osoba wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc okazuje miłość i ciepło, stara się wynagrodzić osobie doznającej cierpienia kupując prezenty, spędzając miło czas, a także rozmawiając ze skrzywdzonym członkiem rodziny o swoich przeżyciach.

Dzięki takiemu zachowaniu osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w prawdziwą przemianę podejrzanego o stosowanie przemocy, faza ta ma niezwykle silny wpływ na pozostanie drugiej osoby przy osobie stosującej przemoc. Poprzez złudne nadzieje, że sytuacja związana z eskalacją przemocy nie powróci łatwo jest zapomnieć o wcześniejszych dwóch etapach. Podczas tego etapu osoby często wycofują zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, pozwy rozwodowe itp. wierząc, że sytuacja się już nie powtórzy. Faza miesiąca miodowego mija i w późniejszym czasie pojawia się ponownie faza narastającego napięcia. Z czasem faza miesiąca miodowego skraca się, a wydłużają się pozostałe dwie fazy. Warto zaznaczyć, że przemoc w następnym cyklu jest znacznie gwałtowniejsza⁹.

Rodzina jest najmniejszą komórką społeczną, która stanowi świat egzystencji człowieka, gdzie człowiek uczy się i przeżywa więzi z bliskimi mu osobami. Przemoc w rodzinie niszczy ten porządek i prowadzi do zniszczenia tejże najmniejszej komórki społecznej, w której każdy człowiek powinien czuć się bezpiecznie i swobodnie. Występowanie tego zjawiska prowadzi do poważnego naruszenia zasad współżycia społecznego, norm moralnych i prawnych, a także wywołuje skutki psychologiczne, a w skrajnych przypadkach prowadzi do występowania sytuacji, kiedy zagrożone jest zdrowie i życie. Przemoc w rodzinie jest problemem, który dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania, statutu społecznego i materialnego. Istotne jest, aby dążyć do wykształcenia uniwersalnej metody, która będzie wsparciem dla osób doświadczających przemocy bez względu na ich wiek (dzieci, dorośli, osoby starsze), a także adekwatnej do warunków zmieniającej się rzeczywistości społecznej. Przemoc jest wieloaspektowym i niełatwym do prawidłowego zmierzenia, a także oszacowania problemem, które często niezwykle trudno zaobserwować wśród swojego najbliższego otoczenia. Problem z trafnością diagnozy dotyczącej występowania przemocy wynika z kilku czynników, takich jak: odmiennie rozumowanie przez osoby i instytucje, czym jest przemoc, a zatem występowaniem problemu

⁹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie>.

w doborze właściwych wskaźników do pomiaru zjawiska oraz złożony kontekst czynników kulturowych i społecznych sprawie, że źródła informacji na temat występującego problemu ukazują jedynie fragment rzeczywistej skali zjawiska.

Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, wobec którego oczekuje się utworzenia wsparcia profesjonalistów takich jak: pracowników socjalnych, policjantów, kuratorów sądowych, pedagogów, psychologów i innych. Problem ten jest ściśle powiązany z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego jego rozwiązanie powinno być wspólnym interesem stanowiącym uzupełnienie działań specjalistów, instytucji, organizacji, m. in.: placówek opiekuńczo-wychowawczych, służby zdrowia, ośrodka pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, a także organizacji pozarządowych. Każde z nich spotyka się ze zjawiskiem przemocy od innej strony, ma inne możliwości reagowania i działania, jednakże tylko wspólne działania mogą prowadzić do zwiększenia jakości wsparcia w obszarze przemocy wewnątrzrodzinnej. Zintegrowanie wszelkich zasobów instytucji uczestniczących w realizacji Programu daje szansę zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy i powiatu należy w szczególności tworzenie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia i w ośrodkach interwencji kryzysowej;
5. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Procedura „Niebieska Karta”

„Niebieska Karta” jest formularzem opisującym zdarzenie, w którym doszło do aktu przemocy w rodzinie, a także ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawiciela podmiotu uprawnionego do zainicjowania procedury Niebieskiej Karty. Postępowanie rozpoczyna się od wypełnienia „Niebieskiej Karty – A”, a kończy się na wypełnieniu „Niebieskiej Karty – D”. Wszczęcie procedury następuje w przypadku powzięcia w toku prowadzenia czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. „Niebieska Karta” służy dokumentowaniu faktów na temat przemocy w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszym występowaniem przemocy oraz stanowi dowód w sprawach sądowych.

„Niebieska Karta” może być wypełniona przez:

- funkcjonariusza Policji;
- przedstawiciela jednostek organizacyjnych pomocy społecznej
- lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego;
- nauczyciela lub pedagoga szkolnego;
- członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

W art. 9d wyżej wymienionej ustawy zawarto także zapisy dotyczące procedury „Niebieskie Karty”. Na podstawie tego artykułu w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” szczegółowo opisano jej przebieg, a także zamieszczono wzory formularzy „Niebieska Karta”.

Zgodnie z art. 9d Ustawy:

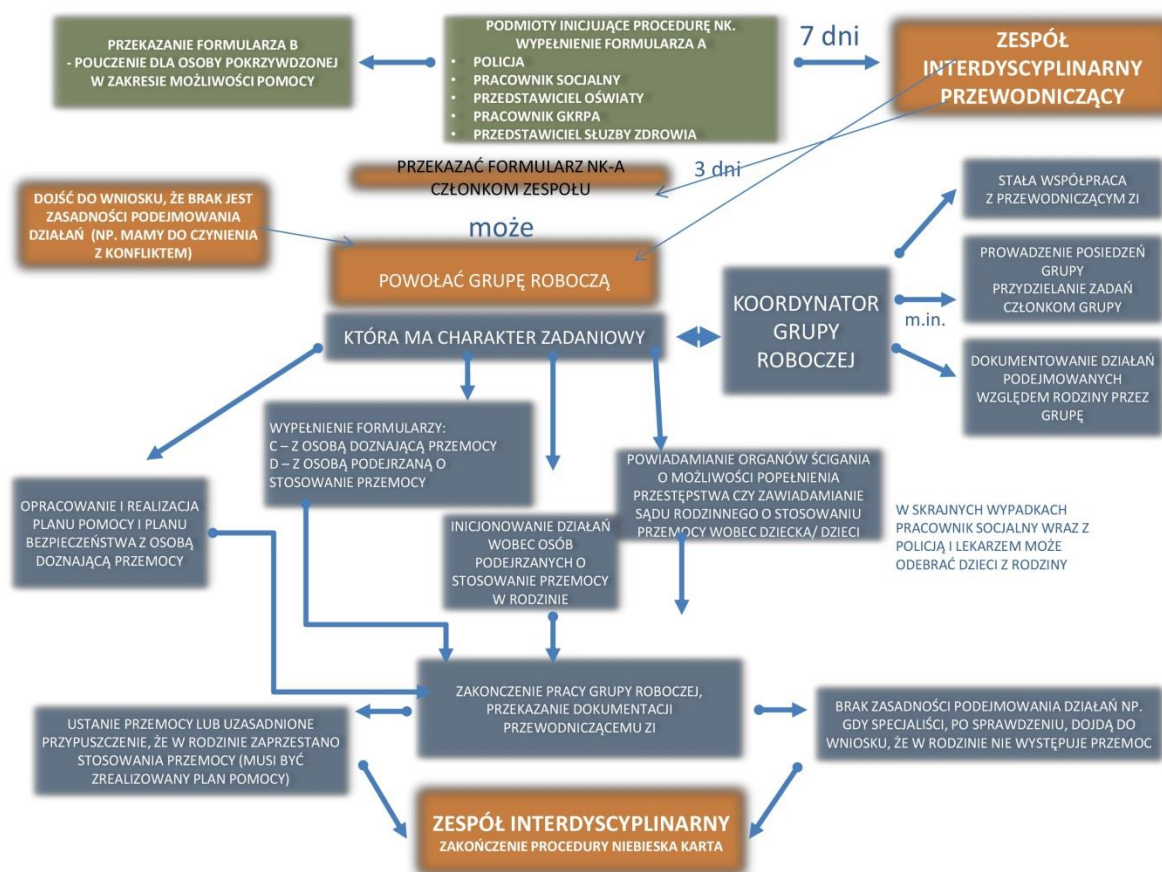
1. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.
2. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy

w rodzinie.

3. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa w ust. 2, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.
4. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Wszczynając procedurę „Niebieskiej Karty” podejmowane są działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa każdej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Każda osoba, która jest poszkodowana ma prawo do otrzymania pomocy, w tym spisania „Niebieskiej Karty” w sytuacji, gdy jest dotknięta przemocą. Podejmowanie interwencji w rodzinie dotkniętej przemocą nie wymaga zgody osoby poszkodowanej.

Poniższej przedstawiono schemat działania w przypadku wszczęcia procedury Niebieskiej Karty.

Schemat 2 Cykl przemocy

Źródło: Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

1. Podstawy prawne Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2026

Obowiązek opracowania Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sosnowcu na lata 2021-2026 wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”. U jego podstaw leży założenie, że realizacja Programu szczególnie w obszarach profilaktyki, ochrony i wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie, a zwłaszcza kobiet i dzieci, a także działań skierowanych do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie oraz do osób stosujących ją. Realizacja Programu powinna być ukierunkowana na zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszyć skalę

występującego zjawiska na terenie miasta Sosnowca.

Na treść i realizację Programu mają również wpływ następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 483, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r., nr 209, poz. 1245);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1507);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r., poz. 852).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r., poz. 1950);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 30);
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz. U. z 2020 r., poz. 360);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., nr 50,

poz. 259);

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r., nr 81, poz. 4480);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2010 r., nr 201, poz. 1334)

2. Realizatorzy lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy

- Urząd Miejski w Sosnowcu, ul. Aleja Zwycięstwa 20;
 - Wydział Polityki Społecznej;
 - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu, ul. 3 Maja 33;
 - Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ul. 1 Maja 21/23;
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Sosnowcu w Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia, ul. Szymanowskiego 5A oraz ul. Kraszewskiego 21;
 - Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych;
 - Wydział Zdrowia;
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Aleja Zwycięstwa 20;
 - Placówki służby zdrowia;
 - Wydział Edukacji;
 - Placówki oświatowe;
- Poradnie pedagogiczno-psychologiczne;
- Komenda Miejska Policji w Sosnowcu z siedzibą przy ul. Piłsudskiego 2 wraz z podległymi Komisariatami;
- Prokuratura Rejonowa w Sosnowcu;
- Sąd Rejonowy w Sosnowcu – Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej;

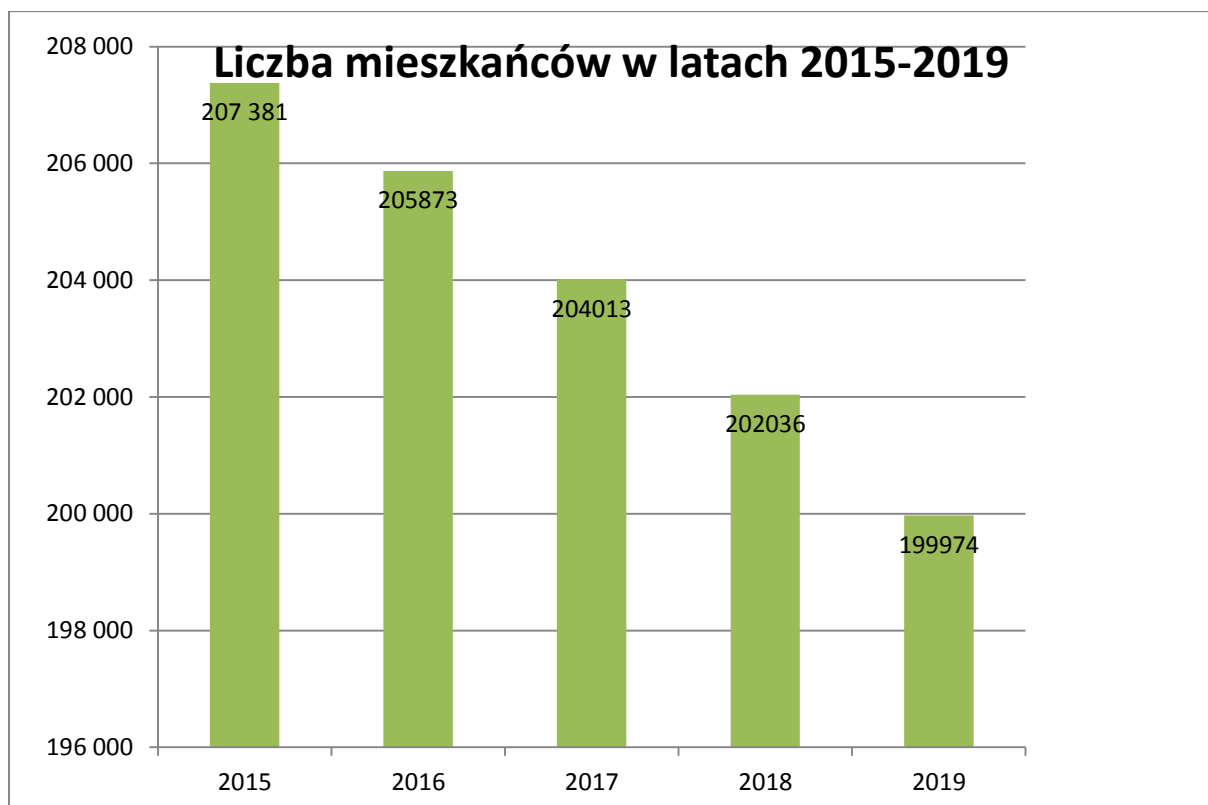
- Organizacje pozarządowe;
- Inne podmioty.

3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

3.1 Dane demograficzne

Miasto Sosnowiec jest miastem na prawach powiatu, położone na Wyżynie Śląskiej, nad 3 rzekami: Czarną Przemszą, Białą Przemszą i Brynicą. Znajduje się w Zagłębiu Dąbrowskim, we wschodniej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Powierzchnia miasta wynosi 91,06 km². Miasto na koniec 2019 roku liczyło według danych Głównego Urzędu Statystycznego 199 974 mieszkańców, w tym 94 614 mężczyzn i 105 360 kobiet.

Współczynnik feminizacji wynosił 111, tj. na 100 mężczyzn przypada 111 kobiet.

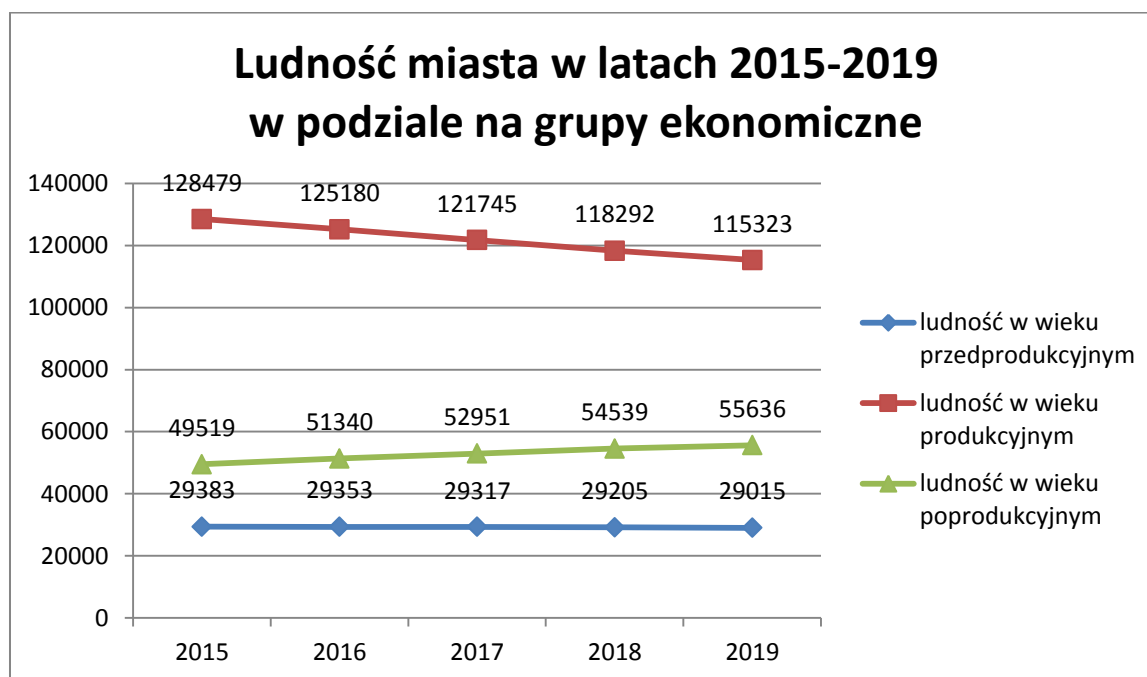

Wykres 1 Liczba mieszkańców miasta Sosnowiec w latach 2015-2019.
Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych z GUS.

Zauważalny jest systematyczny spadek liczby mieszkańców. Prognozuje się kontynuację tego zjawiska, a co za tym idzie spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Według prognozy Głównego Urzędu Statystycznego w 2025 roku liczba mieszkańców Sosnowca wyniesie 188 027 osób, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadnie do 27 069, liczba osób w wieku produkcyjnym wyniesie 102 793, natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie do 58 165 mieszkańców.

Odpowiednio w 2030 roku według prognoz liczba mieszkańców spadnie do 177 242 osób, 23 568 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, 96 808 osób w wieku produkcyjnym. Natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniesie 56 866. Niewielki spadek liczby osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z prognozą na rok 2025 jest spowodowany spadkiem ogólnej liczby ludności na terenie miasta Sosnowca.

Wykres 2 Ludność miasta Sosnowiec w latach 2015-2019 w podziale na grupy ekonomiczne.
Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych z GUS.

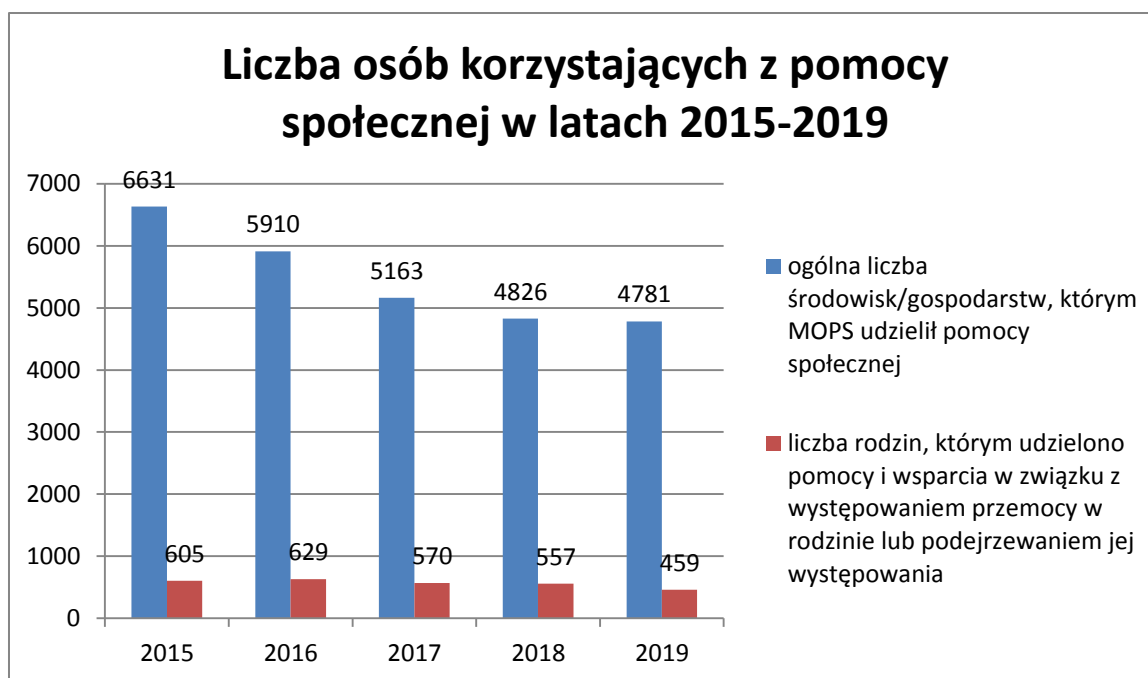
Kształtująca się sytuacja demograficzna może mieć wpływ na zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż jedną z cech charakterystycznych przemocy jest nierównomierny układ sił w relacji, kiedy jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba, które doznaje przemocy jest

stroną słabszą, natomiast osoba podejrzana o stosowanie przemocy jest silniejsza. Przemocy częściej doświadczają osoby, które są słabsze fizycznie – dzieci, kobiety, osoby starsze, a także osoby niepełnosprawne.

Z danych demograficznych można stwierdzić, iż istnieje ryzyko wzrostu przemocy z udziałem osób starszych, co jest bezpośrednio związane z ogólnym starzeniem się społeczeństwa. Przemoc ta stosowana jest w różnych formach – przez osoby opiekujące się osobami starszymi (popychanie, szarpanie, przemoc psychiczna – wyśmiewanie, szydzenie, wmawianie chorób psychicznych, przemoc ekonomiczna – zmuszanie do zaciągania długów, wyłudzenie pieniędzy, zabieranie świadczeń, np. z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) jak i przez osoby starsze (szykanowanie członków rodziny, wymuszanie opieki, wyśmiewanie innych poglądów, narzucanie swojego zdania. Pomocy w tej sytuacji potrzebują seniorzy oraz osoby, które sprawują nad nimi opiekę, gdyż obie strony mogą być zarówno osobami doświadczającymi przemocy, jak i osobami podejrzanyymi o jej stosowanie.

3.2 Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie miasta w latach 2015-2019

Na podstawie corocznie opracowywanych dokumentów pt. „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej” sporządzono wykres, który przedstawia liczbę osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w związku z występowaniem przemocy lub podejrzeniem jej występowania, w stosunku do ogólnej liczby osób, którym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu udzielił pomocy w danych latach.

Wykres 3 Ogólna liczba środowisk/gospodarstw korzystających z pomocy społecznej oraz liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu występowania lub podejrzenia występowania zjawiska przemocy w rodzinie w latach 2015-2019.

Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdań z działalności MOPS-u i Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Procentowy udział liczby osób, którym udzielono pomocy w związku z podejrzeniem bądź występowaniem przemocy w rodzinie w stosunku do ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019 przedstawia się następująco:

2015 r. – 9,12%

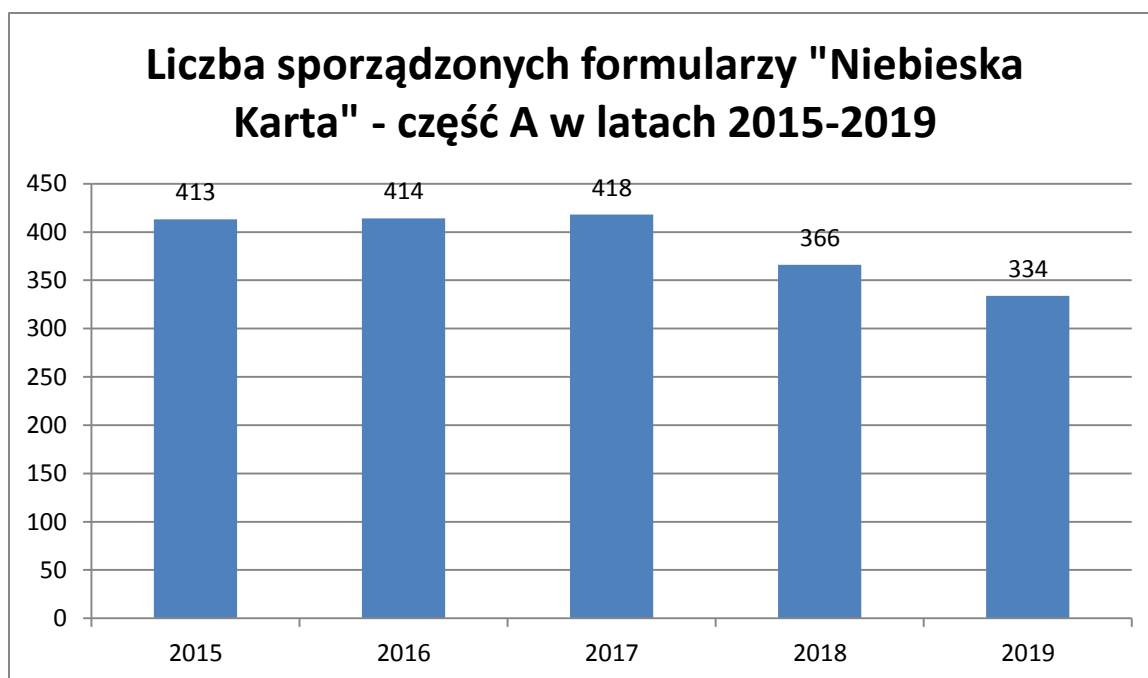
2016 r. – 10,64%

2017 r. – 11,04%

2018 r. – 11,54%

2019 r. – 9,6%

Z powyższego zestawienia wynika, iż przemoc w rodzinie nie należy do problemów z powodów których pomoc i wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu udzielane są najczęściej.

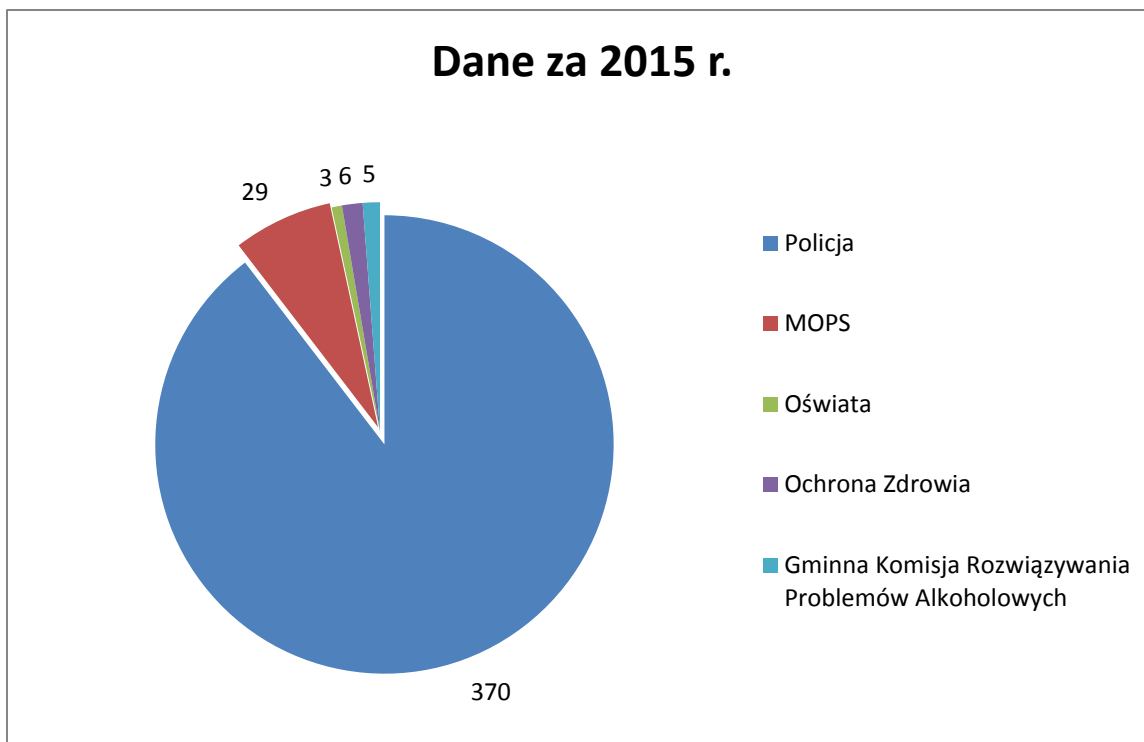

Wykres 4 Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta” – A w latach 2015-2019

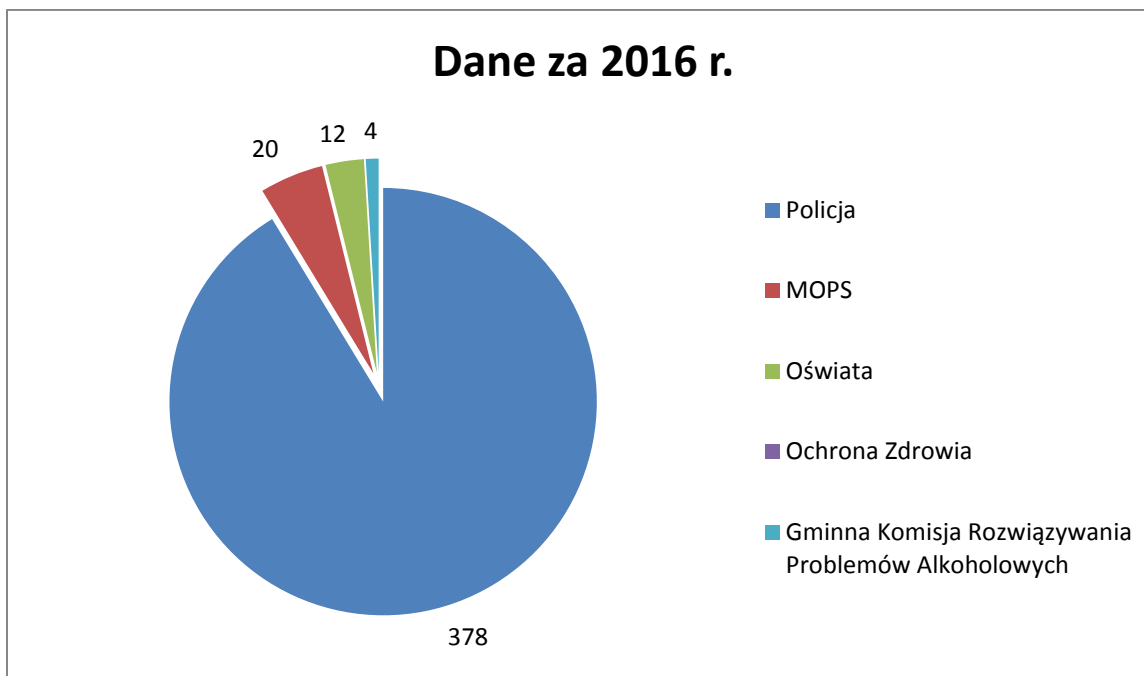
Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie przedkładanych sprawozdań za lata 2015-2019 z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zmniejszająca się liczba sporządzanych formularzy Niebieskich Kart – A spowodowana jest między innymi prowadzonej przez pracowników socjalnych zajmujących się przemocą szeroko pojętej profilaktyki w rodzinach zagrożonych występowaniem zjawiska przemocy oraz realizowanych przez nich programów profilaktyczno-edukacyjnych dla mieszkańców.

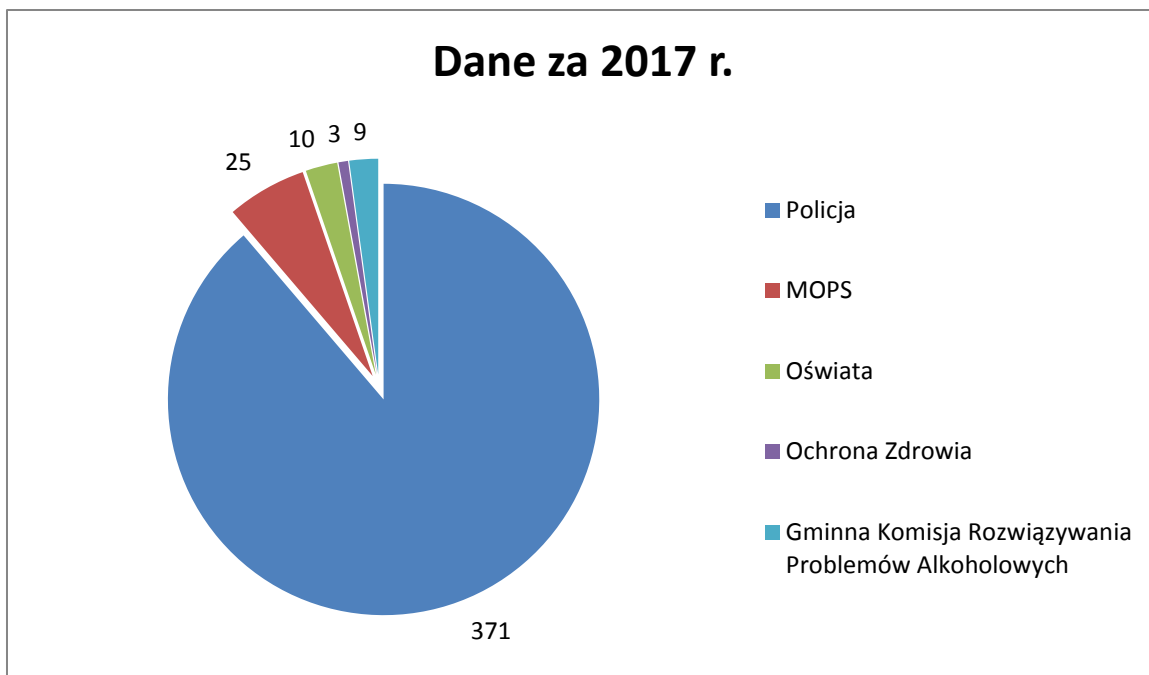
Na poniższych wykresach kołowym przedstawiono liczbę sporządzonych formularzy Niebieskich Kart „A” przez poszczególne instytucje w latach 2015-2019.

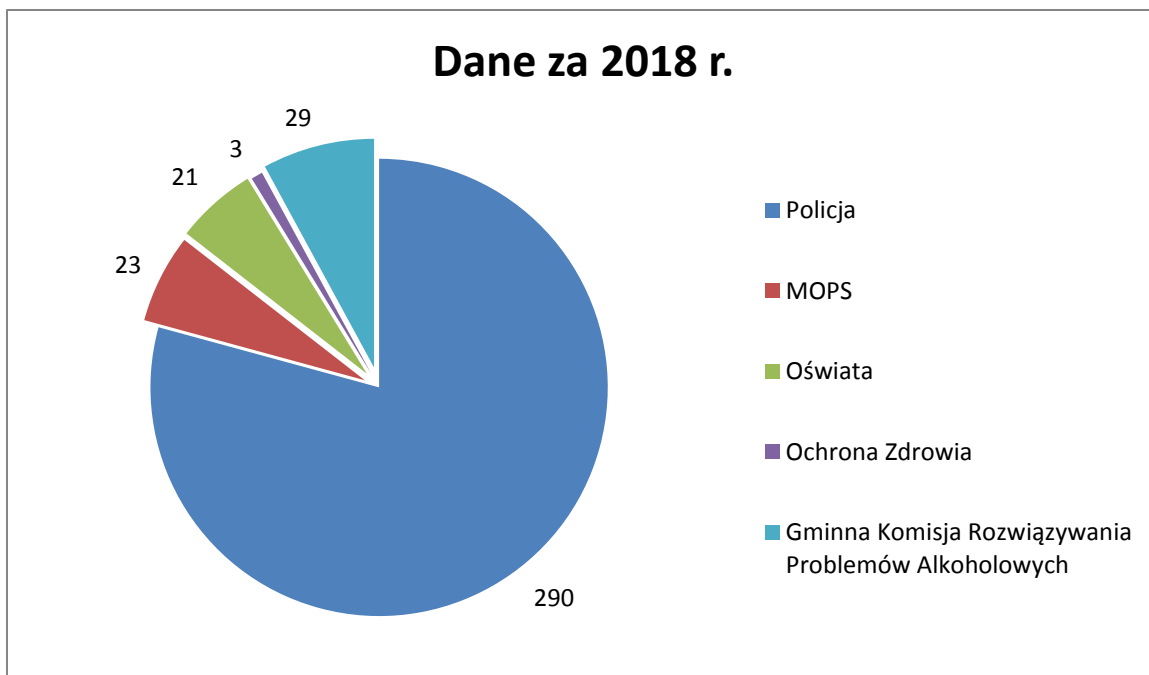
Wykres 5 Liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart "A" w 2015 r.
 Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdania z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2015

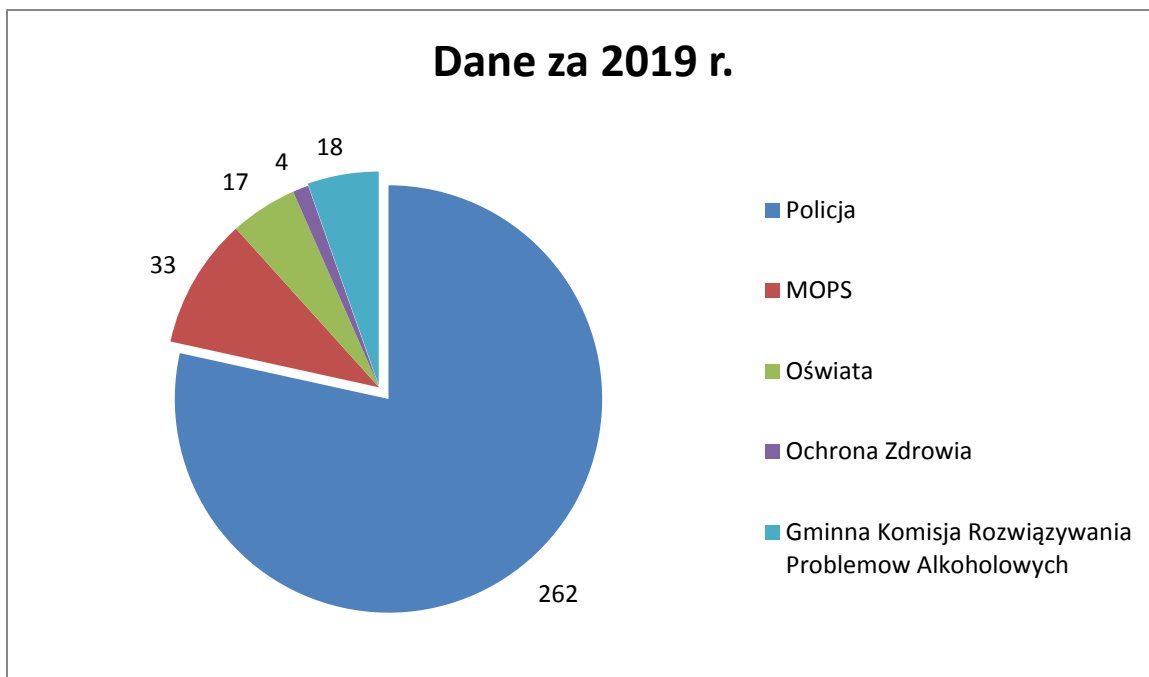
Wykres 6 Liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart "A" w 2016 r.
 Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdania z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2016

Wykres 7 Liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart „A” w 2017 r.
 Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdania z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2017

Wykres 8 Liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart „A” w 2018 r.
 Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdania z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2018

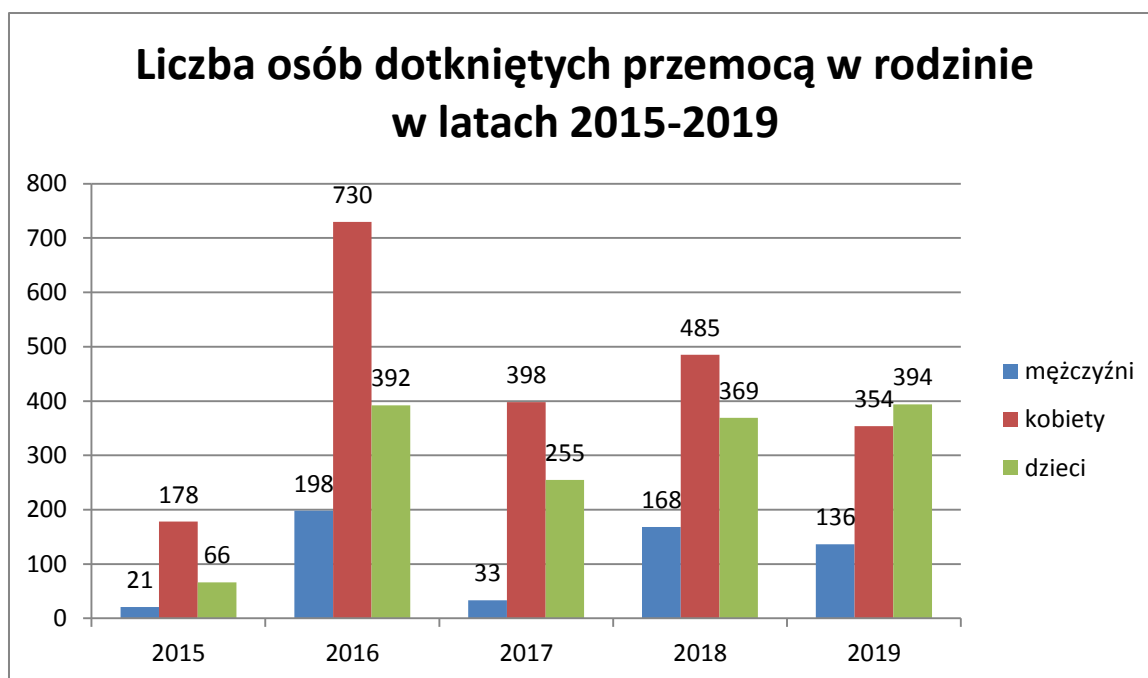

Wykres 9 Liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart „A” w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdania z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2019

Z danych zawartych w wyżej zamieszczonych wykresach kołowych wynika, iż zdecydowaną większość sporządzanych Niebieskich Kart „A” stanowiły karty wypełnione przez funkcjonariuszy Policji. W roku 2015 funkcjonariusze Policji sporządzili 90% wszystkich założonych Niebieskich Kart „A”, w 2016 roku – 91%, w 2017 roku 89%, w 2018 roku 79%, a w 2019 roku 78%.

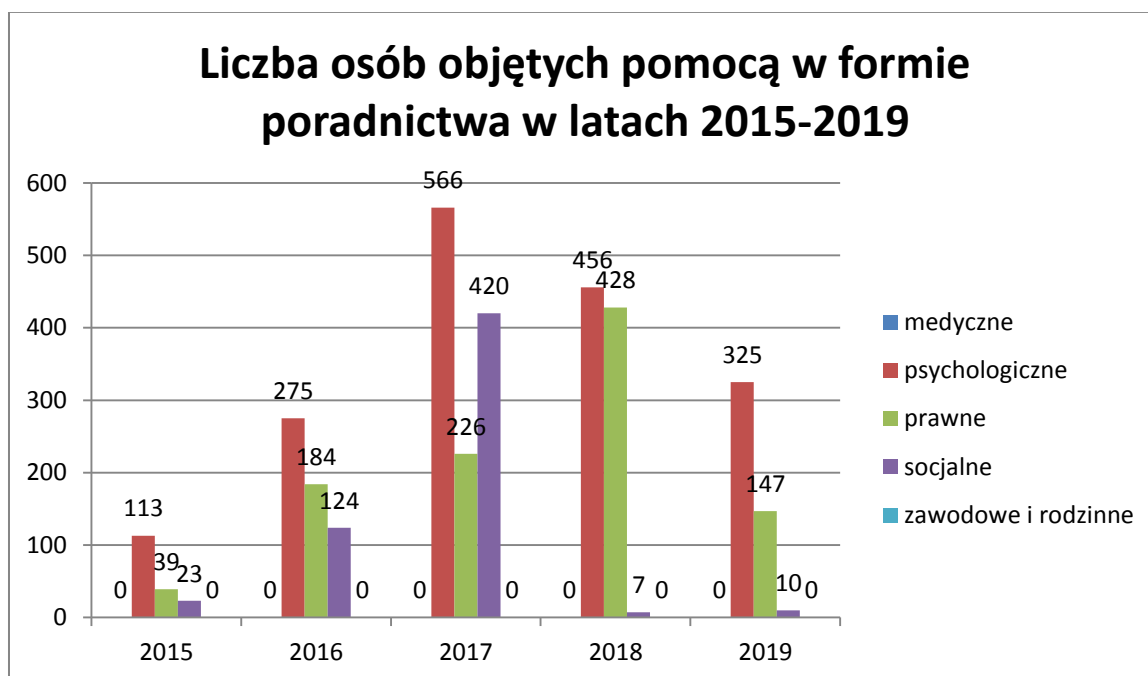
Zauważalny jest wzrost udziału innych instytucji, w szczególności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Oświaty i MOPS-u. Nadal marginalny udział ma Ochrona Zdrowia, której roczna liczba kart waha się od 0 (w 2016 r.), średnio wynosi 3 (w 2017 i 2018 r.), a maksymalnie wynosi 6 (w 2015 r.). Niewszczywanie procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli ochrony zdrowia, tj. osoby wykonujące zawód medyczny (lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny, położna) świadczy o potrzebie dalszego szkolenia i uwrażliwienia przedstawicieli tychże zawodów na temat problemu występowania przemocy, a także konsekwencji niereagowania.

Wykres 10 Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2015-2019.

Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych z CAS.

Powyższy wykres przedstawia liczbę osób dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie w latach 2015-2019. Największą liczbę osób stanowią kobiety, następnie dzieci, a na końcu mężczyźni.

Wykres 11 Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie objętych pomocą w formie poradnictwa w latach 2015-2019.

Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych z CAS.

Powyższy wykres przedstawia dane na temat najczęstszych form pomocy, jakie otrzymały

osoby, które dotknęło zjawisko przemocy w rodzinie. Z zawartych w wykresie danych jasno wynika, że osoby dotknięte przemocą w rodzinie najczęściej potrzebowały wsparcia psychologicznego, a następnie prawnego i socjalnego.

3.3 Działania podjęte w latach 2015-2019 przez Miasto w ramach realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020.

Każdego roku na terenie Sosnowca instytucje zaangażowane w realizację Programu podejmują różnorakie działania, które skierowane są do zróżnicowanej grupy odbiorców. W poniższym zestawieniu wymieniono kilka najważniejszych inicjatyw podejmowanych w danym roku kalendarzowym, realizując cele zawarte w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020.

2015

- Przeprowadzenie szkolenia interdyscyplinarnego, szkolenia służby zdrowia oraz oświaty na temat procedury Niebieskiej Karty i przemocy wobec dzieci;
- Konferencja pt. „Stop przemocy w Sosnowcu”;
- Przeprowadzenie konkursu plastycznego – Rodzina bez przemocy;
- Organizacja spektakli profilaktycznych – Przyszłość, Happy Live, Wyprawa po skarb;
- Dystrybucja ulotek zawierających informacje dotyczące przemocy w rodzinie wraz z adresami instytucji udzielających pomocy;
- Opracowanie Informatora – Gdzie szukać pomocy. Informator został stworzony dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2016

- Organizacja projektu „Hokeiści razem przeciwko przemocy i dopalaczom” – przekazanie najmłodszym wzorców zdrowego trybu życia, bez przemocy i uzależnień;
- Organizacja programów profilaktycznych: „Mam hobby”, „Chciałem dobrze”, „Co mnie wzmacnia”;
- Happening „Stop Przemocy” – informacja na temat oferowanej pomocy dla osób pokrzywdzonych, jak i gdzie można interweniować, wzbudzanie empatii wśród ludzi

oraz uświadamianie społeczeństwu, że przemoc wpływa negatywnie na każdego z nas;

- Spotkania z seniorami w klubie BIOS. Poruszenie tematyki przemocy (jak i gdzie można interweniować, gdzie można skorzystać z pomocy, zagrożenia osób starszych);
- Schronienie na lata to dom, mama, tata – patrol przyjazny dziecku. Projekt ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa oraz pomocy dzieciom i osobom dotkniętym przemocą;
- Organizacja Dnia rodziny, Dnia tolerancji i Dnia serdeczności;
- Przeprowadzenie debat z mieszkańcami na temat bezpieczeństwa, a w szczególności zwrócenie uwagi na problem przemocy w rodzinie;
- Udział w szkoleniach osób będących przedstawicielami instytucji zaangażowanych w realizację Programu.

2017

- Kampania plakatowa STOP przemocy;
- Moc Tak – Przemoc NIE – program skierowany w szczególności do rodzin policyjnych, w których może występować zjawisko przemocy domowej;
- Schronienie na lata to dom, mama, tata – patrol przyjazny dziecku. Projekt ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa oraz pomocy dzieciom i osobom dotkniętym przemocą;
- Poruszanie problematyki przemocy na lekcjach wychowawczych, a także prowadzenie zajęć profilaktycznych dotyczących używania alkoholu i substancji psychoaktywnych i związanych z tym zjawisk przemocy psychicznej i psychicznej;
- Realizacja programu profilaktycznego „Nie tylko alkohol rodzi przemoc”;
- Obecność podmiotów zaangażowanych w realizację Programu podczas obchodów Dni Seniora;
- Podnoszenie kompetencji zawodowych osób będących przedstawicielami podmiotów zaangażowanych w realizację Programu w różnego rodzaju szkoleniach;

2018

- Kampania „Użyj mocy bez przemocy”;
- Przeprowadzenie spotkań i debat społecznych z udziałem mieszkańców na temat szeroko rozumianego bezpieczeństwa, a także przemocy. Poinformowano o miejscach uzyskania pomocy oraz postępowaniu w przypadku występowania zjawiska przemocy w rodzinie lub obserwacji u innych osób;

- Udostępnianie materiałów na temat przemocy o charakterze edukacyjnym, informującym o podmiotach oferujących pomoc osobom doświadczającym zjawiska przemocy, a także informowanie osób z problemem przemocy w rodzinie o realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych;
- Przeprowadzenie konferencji pt. „Dla dobra dziecka”;
- Realizacja projektu „Schronienie na lata to dom, mama, tata – patrol przyjazny dziecku” – rozpowszechnienie projektu poprzez media społecznościowe;
- Organizacja symulacji rozprawy sądowej, która miała na celu przybliżenie młodzieży problematyki prawnej, pokazanie roli sędziego, prokuratora, obrońcy, a także jakie prawa ma oskarżony;
- Realizacja projektu „Bieg w szpilkach”;
- Udział podmiotów zaangażowanych w realizację Programu w różnego rodzaju szkoleniach i konferencjach podnoszących ich kompetencje;
- Współpraca z Regionalną Śląską Koalicją na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie po nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz podsumowaniu dotychczasowej działalności Koalicji.

2019

- Cykl pogadanek dla rodziców, rozpowszechnianie broszury „PRZEMOC krąg, który można przerwać”;
- Prowadzenie programów profilaktyczno-edukacyjnych przeciwdziałających stosowaniu przemocy „Jak żyć z ludźmi”, „Myślę nie – mówię nie”;
- Program profilaktyczny „Na zakręcie” prowadzony na terenie Aresztu Śledczego;
- Szkolenia dla rodziców na temat „Przemoc w rodzinie”;
- Przeprowadzono 1200 spotkań z mieszkańcami, podczas których omówiono tematykę bezpieczeństwa ze szczególnym zwróceniem uwagi na zjawisko przemocy.;
- Realizacja projektu „Bieg w szpilkach”;
- Realizacja projektu „Równość, tolerancja, bezpieczeństwo”;
- Realizacja projektu „Ludzie ludziom zgotowali ten los” - edukacja młodzieży poprzez historię. -Mowa nienawiści, a budowanie systemu wartości młodego człowieka w kontekście historycznym i bohatera współczesnej gry komputerowej”;

- Realizacja projektu „Schronienie na lata to dom, mama, tata – patrol przyjazny dziecku”, a także rozwieszenie plakatów informujących o projekcie;
- Przeprowadzenie prelekcji dla rodziców dzieci 3-6 letnich – „Konwencja praw dziecka”, „Prawa i obowiązki dziecka”. Informowanie rodziców o możliwościach pomocy przez instytucje;
- Podnoszenie kompetencji zawodowych osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez udział w szkoleniach

4. Oferta wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie i osób podejrzanych o jej stosowanie.

4.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Placówka jest ośrodkiem specjalizującym się w udzielaniu pomocy osobom i rodzinom będącym w sytuacjach kryzysowych, w tym także z problemem przemocy w rodzinie. Osobom potrzebującym pomocy udzielana jest pomoc psychologiczna oraz pomoc prawna.

Zakres działania Ośrodka Interwencji Kryzysowej obejmuje – udzielanie pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej bez względu na wiek, płeć, wykształcenie czy sytuację materialną w celu odzyskania kontroli nad własnym życiem. Ośrodek swoje zadanie realizuje przez zapewnienie tymczasowego, całodobowego schronienia osobom lub rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej do trzech miesięcy (pomoc ta nie wymaga decyzji administracyjnej), decyzji nie wymaga także świadczenie następujących formy pomocy: psychologicznej, pedagogicznej i prawnej. Pomoc w postaci interwencji kryzysowej, w tym schronienie, jest udzielana całodobowo.

Celem interwencji kryzysowej jest:

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej;
- przywrócenie równowagi psychicznej;
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny;
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie;
- uporządkowanie negatywnych doświadczeń i przełamanie wewnętrznych ograniczeń

osoby w kryzysie;

- zmobilizowanie sił do samodzielnego uporania się z kryzysem;
- ukazanie możliwych kierunków działań i instytucji pomocowych.

Pomoc kierowana jest w szczególności do:

- ofiar przemocy, gwałtów, wypadków, napadów;
- ofiar katastrof i ich rodzin (ten zakres reguluje Procedura SPO/WPS/06/01 Wsparcie i pomoc psychologiczna w wypadkach masowych i katastrofach wpisana w Plan Reagowania Kryzysowego dla Miasta Sosnowca);
- osób po próbach samobójczych i ich rodzin;
- osób przeżywających utratę kogoś bliskiego lub żyjących w zagrożeniu jego odejściem;
- osób przeżywających gwałtowną, niekorzystną zmianę w życiu (utratę pracy, zdradę współmałżonka, zagrożenie ciężką chorobą itp.);
- osób przeżywających trudności małżeńskie lub partnerskie;
- rodziców, którzy mają problemy wychowawcze z dziećmi;
- osób w starszym wieku, przeżywających kryzys związany ze zmianą sytuacji życiowej;
- osób przeciążonych psychicznie, obarczonych następstwami wielu trudnych zdarzeń, żyjących w stanie przewlekłego stresu;
- cudzoziemców – ofiar handlu ludźmi.

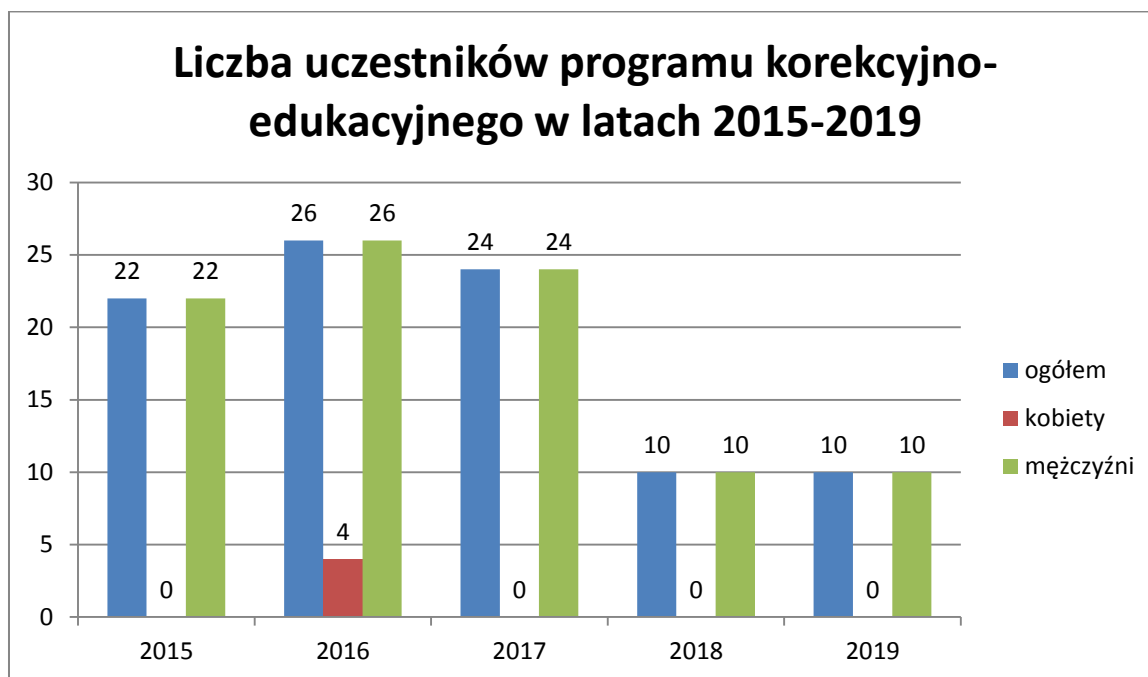
Ośrodek odpowiedzialny jest za realizację programu korekcyjno-edukacyjny dla osób, które stosują przemoc.

W programie mogą brać udział:

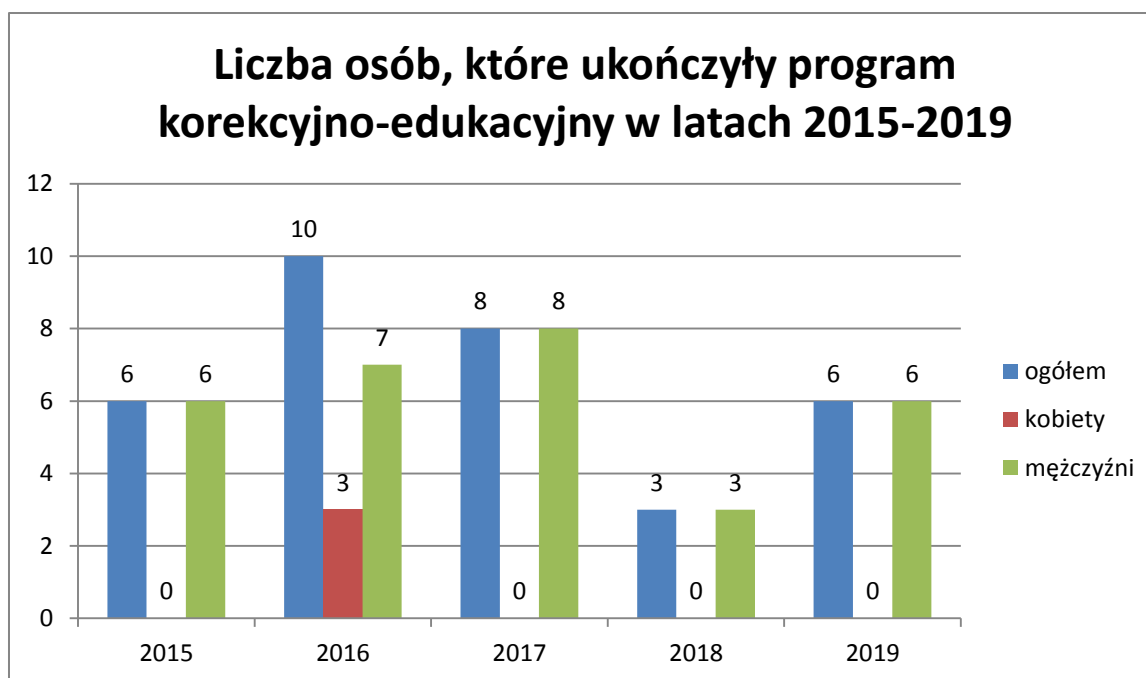
- osoby, które z własnej inicjatywy zgłoszą chęć uczestnictwa w programie lub zostaną zmotywowane przez instytucje;
- członkowie rodzin, wobec których została wszczęta procedura „Niebieska Karta” – osoby wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie;
- osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, wobec

których Sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary zobowiązując ich do uczestnictwa w programie.

Poniższy wykres nr 12 przedstawia liczbę uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego w latach 2015-2019. Wykres nr 13 przedstawia dane odnośnie liczby osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny w latach 2015-2019 z podziałem na płeć uczestników.

Wykres 12 Liczba uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego w latach 2015-2019 z podziałem na płeć.
Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych z CAS

Wykres 13 Liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny w latach 2015-2019 z podziałem na płeć.
Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych z CAS.

4.2 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS)

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 507) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pomaga osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- **przemocy w rodzinie;**
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- Alkoholizmu i narkomanii;
- Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- Klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zgodnie z art. 9a ust. 9 pkt 9 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2020 r., poz. 218) MOPS jest także odpowiedzialny za obsługę organizacyjno-techniczną **Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**, który funkcjonuje przy ul. 1 Maja 21/23 w Sosnowcu.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują 3 Zespoły, które świadczą pomoc społeczną: Zespół Pracy Socjalnej, Zespół ds. Usług, także Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją, w skład którego wchodzi następujące sekcje:

Sekcja Pomocy Środowiskowej nr 1 „Zagórze”;
 Sekcja Pomocy Środowiskowej nr 2 „Klimontów”;
 Sekcja Pomocy Środowiskowej nr 3 „Naftowa”;
 Sekcja Pomocy Środowiskowej nr 4 „Wawel”;
 Sekcja Pomocy Środowiskowej nr 5 „Pogoń”;
 Sekcja Realizacji Świadczeń – ul. 3 Maja 33.

4.3 Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół odpowiedzialny jest za usprawnienie przepływu informacji oraz reagowanie na zidentyfikowane problemy społeczne, przede wszystkim na przemoc w rodzinie. Do zadań Zespołu należy integracja działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu, a także tworzenie grup roboczych celem rozwiązania problemu przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Do zadań Zespołu należy:

- inicjowanie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami przy opracowywaniu i wdrażaniu procedur i standardów związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie
- wdrażanie rozwiązań systemowych w zakresie przeciwdziałania przemocy – do realizacji przez jednostki, instytucje zajmujące się problemem przemocy domowej na terenie miasta;
- monitoring, superwizję i ewaluację procesów wdrażania przez jednostki, instytucje zajmujące si problemem przemocy domowej procedur wypracowanych przez Zespół. Realizację zapisów Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz przedstawianie wniosków, opinii i rekomendacji Prezydentowi Miasta Sosnowca;
- edukację społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- realizowanie działań promocyjno-informacyjnych wśród mieszkańców na temat problemu przemocy. Tworzenie lokalnych zintegrowanych programów i kampanii profilaktycznych
- poprawę skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy oraz monitorowanie występowania przemocy w rodzinie, jej rozmiarów i skutków społecznych oraz efektywności podejmowanych działań.

Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego i liczby posiedzeń grup roboczych w latach 2015-2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego	7	4	5	5	4
Liczba spotkań podzespołu	Brak danych	Brak danych	12	12	13
Liczba posiedzeń grup roboczych	2016	2448	1610	1121	1002

Tabela 1 Dane na temat liczby spotkań zespołu interdyscyplinarnego i liczby posiedzeń grup roboczych w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

4.4 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

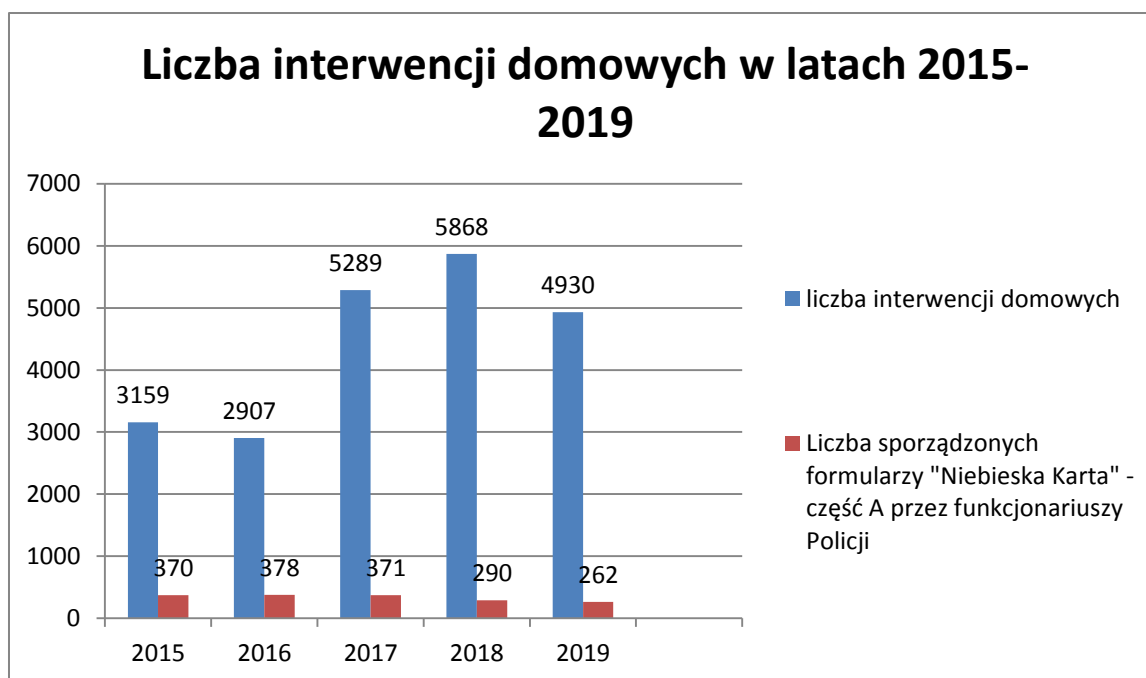
Komisja jest podmiotem inicjującym działania w zakresie określonym w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz podejmującym czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. W skład komisji wchodzi osoby przeszkolone z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

4.5 Komenda Miejska Policji w Sosnowcu

Oprócz Komendy Miejskiej w Sosnowcu będącej jednostką organizacyjną Policji z siedzibą przy ul. Piłsudskiego 2, na terenie miasta znajduje się 5 Komisariatów Policji:

- Komisariat Policji I w Sosnowcu, ul. Piłsudskiego 32;
- Komisariat Policji II w Sosnowcu, ul. Żeromskiego 1;
- Komisariat Policji III w Sosnowcu, ul. Dobrzańskiego 99;
- Komisariat Policji IV w Sosnowcu, ul. Wojska Polskiego 34;
- Komisariat Policji V w Sosnowcu, ul. Kościuszkowców 47.

Poniższa tabela przedstawia ogólną liczbę interwencji domowych, a także liczbę sporządzonych formularzy „Niebieska Karta” – część A w Sosnowcu w latach 2015-2019.

Wykres 14 Ogólna liczba interwencji domowych oraz liczba interwencji domowych związanych z występowaniem przemocy w latach 2015-2019.

Źródło: opracowanie własne WPS na podstawie danych udostępnionych przez Komendę Miejską Policji w Sosnowcu i Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Z danych przedstawionych w tabeli jednoznacznie wynika, że tylko niewielki odsetek interwencji domowych związanych jest z występowaniem przemocy w rodzinie.

5. Cele, kierunki i adresaci Programu

Głównym celem Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także zmniejszenie skali występowania tego zjawiska na terenie miasta Sosnowca. Cele szczegółowe Programu zakładają osiągnięcie określonych rezultatów. Cele te będą realizowane przez Realizatorów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, o których mowa w rozdziale 2 (strony 16-17).

Aby osiągnąć cel główny Programu należy skupić się na realizacji poniżej zamieszczonych celów strategicznych, w ramach których będą realizowane cele szczegółowe Programu:

1. Wsparcie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1A - zapewnienie pomocy psychologicznej dla dzieci, które doznają przemocy

w rodzinie bądź są jej świadkami;

- 1B – zwiększenie skuteczności wobec osób stosujących przemoc, które zdecydowały się na udział w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych oraz promocja tego typu formy pomocy;
- 1C – stworzenie lokalu chroniącego osoby doznające przemocy;

2. Profesjonalizacja kadr działających w obszarze przeciwdziałania przemocy

w rodzinie poprzez podnoszenie swoich kompetencji zawodowych:

- 2A - udział w szkoleniach osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy;
- 2B – udział w superwizjach;
- 2C - uczestnictwo w m.in. konferencjach, seminariach i spotkaniach na temat zjawiska przemocy;

3. Kształtowanie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy

w rodzinie

- 3A - organizacja i przeprowadzanie kampanii lokalnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- 3B - realizacja różnego rodzaju projektów kształtujących świadomość mieszkańców Sosnowca;
- 3C - kształtowanie świadomości społecznej poprzez zamieszczanie informacji z użyciem lokalnych stron internetowych;
- 3D - współpraca z podmiotami prowadzącymi działania promocyjno – edukacyjne mające na celu kształtowanie podstaw wolnych od przemocy.

4. Monitorowanie problemów związanych z przemocą w rodzinie

- 4A - współpraca pomiędzy członkami Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie monitoringu problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta, a także innych spraw mających na celu zacieśnienie i zwiększenie efektywności współpracy w Zespole;

- 4B - gromadzenie i analiza danych statystycznych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu diagnozowania tego zjawiska;
- 4C - monitorowanie wytycznych zawartych w aktualnie obowiązujących Programach, tj. na szczeblu krajowym – Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz na szczeblu wojewódzkim – Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Adresaci Programu

Adresatami Programu są mieszkańcy Sosnowca. Zakłada się, że działania Programu będą prowadzone na rzecz:

- Rodzin zagrożonych pojawieniem się przypadków przemocy ze strony członków rodziny;
- Osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym m.in. współmałżonków, osób pozostających we wspólnym pożyciu, dzieci i młodzieży, osób starszych, osób niepełnosprawnych;
- Świadców przemocy w rodzinie;
- Osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie;
- Osób podejmujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy (pracowników socjalnych, nauczycieli, policjantów, kuratorów sądowych, terapeutów, psychologów, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracowników służby zdrowia, pracowników placówek leczenia odwykowego, itd.);
- Instytucji i organizacji podejmujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Społeczności lokalnej.

6. Przewidywane efekty Programu

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia ujawnienia przypadków występowania lub podejrzenia występowania przemocy w rodzinie. Efekty Programu powinny być widocznie w:

- Zmianie postaw społeczności lokalnej;

- Zwiększeniu wrażliwości mieszkańców Sosnowca na akty przemocy w rodzinie i zaangażowaniu ich w problematykę dotyczącą przeciwdziałania przemocy;
- Szeroko organizowanych działaniach profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci, młodzieży, a także osób dorosłych w zakresie poznawania negatywnych skutków przemocy;
- Promocji metod wychowawczych bez użycia przemocy.

7. Finansowanie Programu

Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026 będzie finansowana ze środków budżetowych Miasta, w tym ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Podjęte zostaną także działania w celu pozyskania środków zewnętrznych.

8. Sprawozdawczość i sposób monitorowania realizacji Programu

W ramach realizacji Programu należy monitorować wykonanie jego założeń. Monitoring realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 -2026 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu informacji uzyskiwanych przez realizatorów Programu, a szczególności danych zebranych przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Realizatorzy Programu winni składać co roku do Prezydenta Miasta Sosnowca do końca I kwartału roku następnego pozyskane dane i informacje za rok poprzedni. Gromadzone dane z jednej strony pozwolą sprawdzić efektywność prowadzonych działań, stwierdzić, czy realizacja wyznaczonych zadań zmierza w słusznym kierunku, natomiast z drugiej strony umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożonych zadań – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi w Programie założeniami. Niezwykle ważna jest szybkość reagowania na ujawniane przypadki przemocy w rodzinie, a także odpowiedni rodzaj podejmowanych wszelkich możliwych działań, by minimalizować występowanie przypadków przemocy w rodzinie, łagodzić skutki jej

występowania, a także podnosić świadomość mieszkańców Sosnowca w tym zakresie.